

Juridiska fakultetsstyrelsen
Universitetslektor David Dryselius

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
kopia till ju.L2@regeringskansliet.se

Remiss: Europeiska kommissionens förslag till förordning om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner

Ju2023/02232

Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet, som har anmodats att yttra sig över rubricerat betänkande, får härmed avge följande yttrande. Yttrandet har utarbetats av universitetslektor David Dryselius.

Inledning

Eftersom det är en förordning kommer Juridiska fakultetsstyrelsen att undersöka om och i så fall på vilket sätt som de svenska reglerna måste anpassas. Detta gör att det som tas upp är sådant som anses innebära problem om inte de svenska reglerna ändras.

Betalningstider

För närvarande saknas tvingande regler om betalningstider för näringsidkare i svensk rätt, och det bör därför inte vara några problem att tillämpa själva förordningen. Däremot innehåller räntelagen bestämmelser som bygger på Europaparlamentets och Rådets direktiv 2011/7/EU av den 16 februari 2011 om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner (nedan direktiv 2011/7). Eftersom förordningen i vissa delar innehåller strängare regler än direktivet måste detta tas hänsyn till. Så som det är formulerat nu måste alltså vissa av bestämmelserna i räntelagen tas bort eller justeras. Bland annat måste de bestämmelser som medger undantag för sådant som borgenären uttryckligen gått med på tas bort.

Enligt förordningen gäller att betalningstiden inte får överskrida 30 kalenderdagar från ett visst datum. 2 a § räntelagen innehåller motsvarande bestämmelsen utifrån direktiv 2011/7. Räntelagen är förvisso dispositiv och subsidiär enligt 1 §, och egentligen kan den därför se ut som den gör, eftersom den tvingande förordningen går före svensk rätt. Däremot behövs i sådana fall inte 2 a § längre, och den kan i så fall tas bort.

Det framgår dock inte hur problemet ska lösas om säljaren mejlar en faktura medan varan skickas med betydligt långsammare transport. Om säljaren mejlar fakturan samma dag som varan skickas, till exempel den 1 mars, innebär det att betalningstiden inte får överstiga 30 dagar förutsatt att köparen har tagit emot

varan. Men om varan inte levereras förrän den 15 april framgår inte av förordningen vad som gäller. I sådana fall skulle artikel 3.2 kunna användas, men det är knappast tanken att alla försenade leveranser räknas som absolut nödvändiga.

Här kan möjligen 49 § köplagen tillämpas, med risken att också den strider mot förordningen samtidigt som den är dispositiv. Enligt 49 § gäller dels att parterna kan avtala om något annat, vilket inte är tillåtet enligt artikel 3, dels att köparen inte är skyldig att betala förrän han eller hon fått varorna. I och med att förordningen inte reglerar vad som gäller om köparen *inte* har fått varorna bör det i första hand vara avtalsfrihet och i andra hand köplagen som gäller. Detta gör alltså att köplagen med dess lägre krav ska tillämpas, och denna lucka bör den svenska lagstiftaren hantera på något sätt.

Möjligen kan det tolkas som att artikel 2.3 ger att parterna kan avtala om annat, men det är inte särskilt tydligt. I så fall borde det ha stått ”inom den avtalade betalningstiden, eller den lagstadgade betalningstid som avses i artikel 3”. Därigenom hade det varit tydligare att om parterna inte har avtalat något annat gäller betalningstiden som fastställs i artikel 3. Av beaktandesatserna följer emellertid att man bör tolka formuleringen som att parterna inte får avtala om längre tid än 30 dagar (se beaktandesats nr 11) och då återstår problemet med att förordningen säger något annat än den dispositiva rätten.

Ränta

I denna del måste räntelagen anpassas till förordningen. För närvarande finns inga tvingande regler för dröjsmålsränta (eller kreditränta), vilket inte heller krävdes enligt det tidigare direktivet.

Förordningen talar åter om den avtalade eller lagstadgade betalningstiden, och man får anta att man i detta fall menar att parterna kan avtala om en kortare tid än 30 dagar. Om de inte gör det eller om de avtalar om en längre tid än 30 dagar, är avtalet i den delen ogiltigt och kommer korrigeras av förordningen.

Förordningen talar om att ränta förutsätter att borgenären har uppfyllt sina avtalade och lagstadgade förpliktelser. Med detta bör ingå att borgenären har levererat varan i rätt tid och på rätt sätt. I och med att parterna numera till stor del fakturerar via e-faktura eller mejl, kommer fakturan komma fram i stort sett samtidigt som den skickas. Detsamma gäller inte varorna – om inte också dessa är elektroniska – vilket gör att varorna kan komma fram till exempel 45 dagar efter fakturan, och detta utan att borgenären begått avtalsbrott. I sådana fall framgår av artikel 5.6 att räntan – om gäldenären inte betalar i tid – ska börja löpa från att gäldenären har tagit emot varorna, eftersom det är den senaste av de två tidpunkterna i 5.6.a) respektive 5.6.b).

Någon motsvarande bestämmelse finns inte i räntelagen. I detta fall står inget om att medlemsstaterna kan anta strängare bestämmelser, och man får därför anta att det inte är tillåtet i detta fall. I så fall kommer det innebära att de svenska reglerna, både i 3 och 4 §§, måste förändras.

3 § kommer i vissa fall att ge ett bättre skydd, men i andra fall ett sämre skydd. Om parterna till exempel avtalar på förhand att om en fordran förfaller den 31 mars och den inte betalas senast detta datum (oavsett om varan inte har levererats), ska gäldenären enligt 3 § betala ränta från den 31 mars. Om däremot varan inte levereras förrän den 15 april kommer det innebära att de svenska reglerna ger borgenären bättre skydd än förordningen, eftersom räntan kommer att beräknas för

15 dagar mer. Om parterna i stället avtalar om att ränta ska betalas senare än varan levererats, är ett sådant avtal inte tillåtet enligt förordningen men tillåtet enligt 3 §.

På samma sätt gäller att 4 § under vissa förutsättningar gör att borgenären får sämre skydd enligt räntelagen än enligt förordningen, och räntelagen måste därför ändras. Även om alla förutsättningar enligt artikel 5.2 är uppfyllda skulle det innebära att borgenären enligt de nuvarande svenska reglerna inte kan kräva ränta förrän tidigast 30 dagar efter att borgenären avsänt en räkning eller på annat sätt framställt krav på betalning av ett bestämt belopp. Tillämpas förordningen kommer borgenären ha rätt till ränta tidigare, eftersom räntan börjar löpa antingen från att gäldenären har tagit emot fakturan eller tagit emot varan. Om fakturan mejlas den 15 april, förfaller till betalning men utan att den betalas, innebär det att 4 § ger borgenären rätt till ränta från den 15 maj. Det spelar i detta fall ingen roll när varan levereras, även om man får anta att det är vanligast att betalning inte sker förrän varan är levererad. Det finns däremot inget som hindrar att fakturan skickas innan varan har skickats, och i sådana fall ska, om gäldenären inte betalar i tid, räntan betalas från den 15 maj.

Antar man däremot att fakturan mejlas den 15 april, varan levereras den 20 april samt att den ska betalas inom en vecka från att den levererades innebär det att om gäldenären inte betalar senast den 27 april är gäldenären i dröjsmål. Enligt förordningen ska i sådana fall räntan börja löpa från den 27 april men enligt 4 § ska räntan betalas från den 15 maj. Räntelagen ger därför borgenären ett sämre skydd än förordningen, och räntelagen måste därför justeras.

Angående räntesatsen behöver räntelagen inte ändras, eftersom förordningen har samma innehåll som de svenska reglerna. Däremot kan man fundera över om man ska behålla den svenska regleringen, eftersom det blir ”dubbla” lagtexter. Frågan är i stället hur det svenska systemet för att fastställa referensräntan förhåller sig till förordningens. Enligt 9 § räntelagen gäller att referensräntan fastställs på ett visst sätt. I förordningen står det däremot inte hur räntan ska fastställas utan bara att den ska fastställas av medlemsstatens centralbank. Förordningen använder refinansieringstransaktioner som det som fastställer referensräntan. Samma text förekommer i 9 § räntelagen, och det får därför också antas att detta är samma sak och därmed behöver inte den svenska lagen ändras.

Det som i stället skiljer räntelagen från förordningen är att den svenska referensräntan fastställs vid en viss transaktion det närmast föregående kalenderhalvåret, medan den enligt förordningen ska fastställas för den första dagen i halvåret. Detta blir knappast aktuellt den 31 december eller 1 januari, men man tänka sig att det skulle kunna bli problem om något sker den 1 juli. I så fall ska räntan ändras enligt förordningen, medan den svenska lagen utgår från räntan som var vid föregående halvårs slut, alltså den 30 juni. Om detta sker kommer därför den svenska referensräntan skilja sig beräknad enligt nationella regler jämfört med hur den hade fastställts enligt förordningen.

Räntesatsen är enligt räntelagen dispositiv. Förordningen tillåter emellertid inte detta, utan det måste framgå av räntelagen att det inte går att avtala om en annan räntesats än den som framgår av förordningen om förordningen är tillämplig.

Övrigt

Vissa av orden i förordningen är besvärliga. Till exempel finns ordet *konfidentialitet* knappast på svenska, vilket däremot sekretess gör. *Resiliens* är ett annat sådant ord, som även om det finns – och antagligen utgår från engelskans

resilience – brukar översättas till motståndskraft. Det förekommer också ett stavfel i rubriken till artikel 6.

Enligt delegation

David Dryselius